

14. Розлог Б.П. Гуманізм як основа раціональності педагогічного процесу: постмодерністські трансформації / Б.П.Розлог, М.Б.Розлог. – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2009. – 173 с.

15. Рысак Л.И. Школа творческого развития личности / Л.И.Рысак, Н.П.Капустин, Л.А.Комиссарова, С.М.Коровкина. – М.: Педагогическое общество России, 2002. – 96 с.

16. Столл Л. Нова парадигма навчання / Луїза Столл, Дін Фінк. – К.: Акта, 2005. – 276 с.

17. Творчість і технології в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Наукове видання / За заг. ред. С.О.Сисосвої. – К.: КІМ, 2008. – 424 с.

18. Шмуклер Ю. Нова модель шкільної освіти: гуманізація, демократизація, оптимізація / Ю.Шмуклер // Рідна школа. – 2000. – № 3. – С.16-18.

Богданова Н.Г. Формирование жизнестворчества личности в общеобразовательной школе

Рассматриваются основополагающие аспекты формирования культуры жизнестворчества личности в современной общеобразовательной школе.

Ключевые слова: личность, культура, жизнестворчество личности, обучение, воспитание.

Bogdanova, N.G. Formation of personal life creativity culture at secondary comprehensive educational institutions

Review of fundamental aspects of personal life creativity culture formation at a modern secondary comprehensive school.

Key words: person, culture, personal life creativity, education, education.

Проблеми підготовки кадрів для роботи в системі інтернатної освіти

Аналізуються основні вимоги до педагогічних кадрів, які працюють в системі інтернатної освіти, а також специфіка їх підготовки в педагогічних університетах.

Ключові слова: освіта, людина, діти з особливими потребами, інтернатна освіта, виховання, культура, педагог-вихователь.

Центральною постаттю в організації навчального процесу в закладах інтернатної освіти є педагог-вихователь. Тому однією з організаційно-педагогічних умов формування життєвої компетентності вихованців інтернатних закладів є підвищення ефективності професійної підготовки педагогів, які працюють у цих закладах. З огляду на це дослідники звертають увагу на необхідність формування у них цілої низки складових соціокультурного впливу на вихованців. Цей вплив охоплює сфери науки, моралі, права, мистецтва. Зокрема, В.Слюсаренко звертає увагу на ефективність використання системи національного виховання, в тому числі – різних форм роботи з історико-краєзнавчим матеріалом з метою виховання громадянських почуттів, розвитку самосвідомості учнів [1, с.28]. Ю. Возна наголошує на необхідності співпраці соціальних педагогів із дитячими громадськими об'єднаннями, завдяки чому реалізується низка виховних функцій – когнітивна, компенсаторна, регулятивна, організаційна, комунікативна, функція соціальних зв'язків [2, с.11].

При цьому не слід жорстко розмежовувати елементи соціокультурного впливу педагога на особистість вихованців, надаючи одній сфері впливу (науково-пізнавальній, правовій, моральній, художній) пріоритет над іншими. На практиці в діяльності соціального педагога закладів інтернатної освіти можуть поєднуватися різні напрями виховання. Так, В. Загрева доводить, що ефективність правового виховання учнів старших класів шкіл-інтернатів значно підвищується, якщо у навчально-виховній діяльності цих навчальних закладів забезпечується інтеграція виховних впливів знань правового, морального, суспільствознавчого характеру і системи виховних позаурочних заходів та організації життєдіяльності учнів. Це має створити своєрідне правове поле, яке здатне забезпечити не тільки засвоєння правових норм, а й вироблення відповідних внутрішніх переконань, умінь і навичок практичного їх застосування. Завдяки цьому реалізуватимуться особистісно орієнтований, діагностичний, інтегративний, діяльнісний підходи до розвитку цілемотиваційної сфери особистості; впроваджуватимуться відповідні комплексні засоби, форми, методи навчально-виховної діяльності; здійснюватимуться науково-методичне забезпечення цього процесу, належна підготовка вчителів і вихователів [3, с.2-3].

Н.Черноусова розглядає в якості інтегруючої сфери соціокультурного виховання систему учнівського самоврядування. Дослідниця наголошує на тому, що ефективна діяльність цієї системи значною мірою полегшує процес соціальної адаптації випускників шкіл-інтернатів, сприяє зростанню суспільної активності учнів та вихованню всебічно розвиненої особистості. Вона допомагає дитині повірити у власні сили та позбутись деяких комплексів, сприяє згуртованості учнівського колективу на засадах високої організованості, дисциплінованості, колективного самообслуговування, змагання. Елементи системи самоврядування (центр науки та творчості, центр культури та відпочинку, центр спорту, центр преси та інформації) допомагають педагогам організовувати навчально-пізнавальну діяльність, здійснювати естетичне, фізичне виховання, формувати громадянську позицію вихованців. Дослідниця визнає орга-

нізацію самоврядування пріоритетним напрямком виховної роботи школи-інтернату, яка має компенсувати вихованцям тимчасову відсутність сімейного оточення і почуття домівки [4, с.147-149].

Подібну позицію обстоює й І.Головко, зазначаючи: діти не повинні виходити зі стін інтернату, обмежуючись певною сумою знань, але водночас залишаючись байдужими до обраної справи, позбавленими творчості та ініціативи. Формування ж навичок самоврядування стає результатом цілеспрямованих педагогічних зусиль для розвитку учнівського колективу, сприяє виробленню у членів цього колективу громадянських якостей шляхом залучення їх до управління шкільними справами та створення працездатних органів самоорганізації, наділення реальними правами й обов'язками. Отже, формування навичок самоврядування може бути визначене як особлива педагогічна технологія вироблення якостей громадянина у дитини в системі демократичних відносин шкільного колективу [5, с.8-91]. Участь педагога у цьому процесі потребує від нього наявності й розвитку низки якостей соціокультурного характеру, головною серед яких може бути визначена власна активна громадянська позиція. Вона нерозривно пов'язана з орієнтацією педагога на загальнолюдські та національні цінності.

Таким чином, дослідження доводить необхідність формування цілого комплексу якостей суб'єкта, необхідних для ефективної реалізації інтернатної освіти. Ці якості можуть бути згруповані у професійно-діяльнісний, професійно-особистісний та соціокультурний блоки. Можна стверджувати, що працівник закладів інтернатної освіти має поєднувати у своїй особі риси кваліфікованого викладача та вихователя. Формування та розвиток цих рис залежать як від постійного самовдосконалення особистості, так і від діяльності мережі спеціалізованих закладів підготовки кадрів для роботи в системі інтернатної освіти.

В умовах загострення економічних, політичних, соціальних проблем за часів розвитку незалежної української держави виникла необхідність у підготовці фахівців з соціального виховання дітей та молоді, з соціальної допомоги проблемним групам населення. До того виконання цих функцій покладалося на класних керівників, організаторів дитячого дозвілля, працівників дитячої кімнати міліції, інших працівників освітньої та соціальної сфер. Однак тепер постала необхідність реформування системи соціального захисту найбільш незахищених категорій населення, перш за все – дітей і підлітків. У зв'язку з цим, на початку 90-х рр. XX ст. в Україні було розпочато підготовку соціальних педагогів і соціальних працівників як окремих напрямків професійної освіти та діяльності. У квітні 1991 р. Постановою Держкомпраці СРСР Кваліфікаційний довідник посад керівників, спеціалістів і службовців був доповнений кваліфікаційною характеристикою «спеціаліст із соціальної роботи», «соціальний педагог» та «соціальний працівник». Ці спеціалісти були покликані задовольнити потреби суспільства щодо усунення конфліктних ситуацій у різних соціальних групах, надання допомоги у соціальному становленні особистості, сім'ї, групи, організації змістовного дозвілля підлітків та молоді, керування неформальними угрупованнями й об'єднаннями тощо.

Соціально-педагогічна діяльність спрямована на активізацію соціокультурних і соціальних функцій суспільства, сім'ї, громади та особистості. Можна погодитися з думкою В.Поліщук, що соціальний педагог покликаний творчо реалізовувати систему соціально-педагогічного сприяння розвитку й саморозвитку особистості, створювати умови найбільшого сприяння реалізації життєвих потреб і можливостей кожної людини [6, с.83]. Такого сприяння перш за все потребують найбільш незахищені категорії дітей та молоді, до яких належать і вихованці інтернатних закладів. Тому слід розглянути особливості підготовки фахівців до діяльності у цій сфері.

За період становлення соціальної педагогіки в Україні накопичено певний досвід: розроблено поняття про професійно-педагогічну культуру соціального педагога, що містить систему знань, умінь, професійних й особистісних якостей, які повинен здобути та розвинути майбутній фахівець у процесі навчання; створено кодекс етики соціального педагога – комплекс принципів та правил, якими студент має керуватися у професійній діяльності. У стані розробки знаходяться такі теоретико-методичні питання, як зміст і структура професійної підготовки, організація навчальної та виробничої практики студентів, форми, методи професійної підготовки соціальних педагогів, критерії й рівні

готовності соціальних педагогів до професійної діяльності, діагностика професійно значущих якостей, рис особистості [7, с.136].

Спеціально організована робота з підготовки кадрів для системи інтернатної освіти (як і інших категорій соціальних педагогів) перш за все передбачає залучення їх до духовних загальнолюдських цінностей. Духовний розвиток особистості здійснюється значно якісніше, якщо пріоритетним у змісті її професійно-педагогічної підготовки є аксіологічний компонент, що містить у своїй основі методологічні, теоретичні, прикладні знання про цінності, їх природу, механізми розвитку і способи функціонування, а також про професійно-педагогічні цінності, що характеризують становлення і самовдосконалення особистості сучасного педагога [8, с.433]. Формування цього компонента можливе лише в умовах навчального закладу, тому що процес залучення особистості до загальнолюдських духовних цінностей є досить тривалим за часом і складається з низки етапів:

- вивчення методологічних основ цінностей;
- осмислення системи загальнолюдських, національних і специфічно педагогічних цінностей у їх виникненні та взаємозв'язку з розвитком суспільно-історичної практики;
- набуття теоретичних знань, необхідних у практичній діяльності з вивчення духовного світу вихованця, його залучення до духовно-ціннісних надбань;
- використання набутих знань та умінь у педагогічній практиці, аналіз власної педагогічної діяльності, висунення нових завдань [9, с.151].

На цей час професійна підготовка фахівців соціальної сфери в Україні здійснюється у різних формах (денна, денно-заочна, заочна, вечірня, екстернат) і передбачає багаторівневий характер освіти: допрофесійна, професійна, післядипломна, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів. Соціальні педагоги мають можливість отримувати професійну кваліфікацію і спеціалізацію у середніх навчальних закладах (училищах, технікумах, ліцеях) та у ВНЗ (педагогічних коледжах, університетах, академіях).

На цей час в Україні можна виділити такі рівні підготовки кадрів для соціальної сфери:

- допрофесійна підготовка на курсах, у школах, ліцеях;
- навчання у середніх спеціальних навчальних закладах;
- навчання у вищих закладах освіти (термін навчання 4–5 років);
- навчання на спеціальних факультетах післядипломної освіти (від 1 до 3 років);
- перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців (система курсів, стажування);
- підготовка науково-викладацьких кадрів. Нині в Україні діють вчені ради, у яких захищаються докторські і кандидатські дисертації із різноманітних проблем соціальної роботи та соціальної педагогіки.

Досвід підготовки соціально-педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах України висвітлює низку проблем, які й сьогодні залишаються невирішеними. Перш за все вимагає серйозного вдосконалення технологія підготовки майбутніх фахівців; вищі навчальні заклади потребують серйозної державної підтримки в плані фінансової допомоги, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, активізації процесів підготовки професорсько-викладацького складу. Актуальною є проблема перепідготовки працівників соціальних служб: адже нині вони на 60–70% укомплектовані фахівцями, які не мають відповідної професійної підготовки. Гострою для України є проблема підготовки підручників, посібників з соціальної і соціально-педагогічної роботи, пакетів навчально-методичної документації [7, с.136].

Професійна підготовка соціальних педагогів в умовах неперервної освіти має розглядатися як компонент цілісної системи освіти в Україні. Враховуючи специфіку професійної соціально-педагогічної діяльності (особливості становлення, розвитку сфер та напрямів діяльності, цінностей, мети, завдань, професійних функцій, технологій), доцільно наголосити, що система професійної підготовки соціальних педагогів має свою інфраструктуру й розвивається відповідно до власних цілей і закономірностей.

У процесі професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти системотворчими складовими є: цінності, мотиви, мета, зміст, технології, законодавчо-нормативна основа освітньої й професійної діяльності, самоосвіта, пролонгований контроль, кінцевий результат (готовність до здійснення професійної діяльності, профе-

сійна компетентність і професійно зумовлені особистісні якості). Змінними складовими є організаційно-педагогічні умови, технології реалізації процесу навчання.

Професійна підготовка соціальних педагогів в умовах неперервної освіти має цілісний характер й охоплює такі підсистеми: допрофесійну підготовку (актуалізація професійного самовизначення, допрофесійне навчання, професійний відбір); різнорівневе професійно-педагогічне навчання у ВНЗ; післядипломну освіту (підвищення кваліфікації, самоосвіта, підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня, перекваліфікація, оволодіння додатковими спеціалізаціями). Її здійснення потребує врахування особливостей соціально-педагогічної діяльності в Україні, має ґрунтуватися на цінностях професійної соціально-педагогічної діяльності, інноваційних технологіях професійної підготовки відповідно до вітчизняних та світових стандартів, тенденцій інтеграції до світового освітнього простору, мати випереджувальний характер. Необхідною умовою успішного функціонування системи професійної підготовки соціальних педагогів є узгоджена взаємодія системотворчих та структурних компонентів, що забезпечують неперервну професійну підготовку, досягнення визначених цілей і результатів професійно-особистісного формування фахівців [10, с.2].

Успішна адаптація студентів, які в майбутньому стануть працівниками закладів інтернатної освіти, до навчання та життєдіяльності у ВНЗ потребує створення організаційно-методичних умов для цілеспрямованого системного педагогічного керівництва з боку суб'єктів управління (адміністрація ВНЗ, деканати, викладачі, куратори). Ефективне проходження адаптаційних процесів у ступеневому ВНЗ можливе за умови їх успішного здійснення на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях [11].

Головними напрямками діяльності ВНЗ з адаптації майбутніх педагогів є навчальна, виховна й наукова робота. Зокрема, навчальна робота з проблем адаптації студентів спрямована на використання змісту навчальних дисциплін усіх циклів підготовки фахівців для посилення гуманістичного спрямування навчального процесу. Так, на вивчення дисциплін людинознавчого, народознавчого характеру відведено близько 20% навчального часу. Позитивним є поєднання з першого курсу навчання за спеціальністю і додатковою спеціалізацією (на відміну від інших ВНЗ, де навчання з додаткової спеціалізації запроваджується на третьому курсі). Такий підхід дозволяє максимально адаптувати студента до обраної спеціалізації уже на початку навчання. Ефективними формами роботи зі студентами є також читання курсу «Вступ до педагогічної спеціальності», спецкурсу «Адаптація студентів до навчання та умов життєдіяльності у ВНЗ», виступи провідних викладачів у групах, організація роботи предметних гуртків і факультативів, школи першокурсника, класу обдарованого студента.

Важливою складовою діяльності ВНЗ з проблем адаптації є система виховної роботи зі студентами. Ця система повинна ґрунтуватися на положеннях концепції виховної роботи зі студентами. Кінцевою метою є розвиток особистості майбутнього учителя на засадах демократизму, громадянськості і гуманізму. Важливо, щоб виховний процес був спрямований на удосконалення самовиховання студентів, посилення самостійної роботи у їх професійному становленні. Високий рівень самовиховання студентів у навчанні та професійній підготовці дозволяє самостійно поповнювати знання, сформувані позитивні мотиви до педагогічної діяльності, розвинути потребу навчатися упродовж всього життя. Керування процесом самовиховання студентів потребує систематичного педагогічного впливу. Важливо, щоб кожний студент усвідомлював значимість самовиховання для раціональної організації навчання, побуту і дозвілля. Колегіальні студентські органи створюють умови для формування організаційських навичок майбутніх педагогів-вихователів (суспільно-педагогічна робота з дітьми і підлітками в школах та інших закладах, участь у волонтерському русі, благодійні акції для дітей, позбавлених батьківського піклування й опіки). Ця робота сприяє формуванню досвіду у процесі розвитку особистості вчителя-вихователя.

Наукова робота ВНЗ з проблем адаптації студентів спрямована на формування творчих навичок, зміцнення і розвиток професійних інтересів, розширення сфери їх спілкування. Це має велике значення для індивідуально-особистісної, професійної та соціальної адаптації студентів. Цілеспрямована, систематична наукова діяльність студентів забезпечує достатній рівень сформованості їх наукового світогляду, який слугує показником ціннісної орієнтації студента, впливає на його характер і самооцінку.

Зокрема, на формування наукового світогляду студентів позитивно впливають участь у студентському науковому товаристві, у молодіжних студентських конкурсах, науково-практичних конференціях, написання статей до часопису наукових праць студентів. Активна дослідницька робота студентів створює великі можливості для їх самовиховання. Підбір науковими керівниками тематики курсових та дипломних робіт повинен здійснюватися таким чином, щоб студент, працюючи над темою, удосконалював свої знання за фахом, що стимулюватиме його самовиховання [12].

На наш погляд, зазначені напрями мають застосовуватися на факультетах та кафедрах соціальної педагогіки і при підготовці майбутніх працівників системи інтернатної освіти з урахуванням специфіки їх діяльності. Так, вже з початку навчання доцільно використовувати у навчальній програмі спецкурси, що розкривають зміст і завдання цієї діяльності. Соціально-педагогічна робота має здійснюватися студентами перш за все саме в інтернатних закладах. Нарешті, дослідницька робота майбутніх педагогів цих закладів також має бути зосереджена на вивченні головних закономірностей функціонування системи інтернатної освіти.

Нині соціальна робота все далі відходить від своїх колишніх функцій, коли вона лише йшла слідом за проблемами. Щоб зберегти віру в свою професію, її функціонування у світі, що змінюється, професія соціального педагога повинна акцентувати свою діяльність на створенні оптимальних умов для самореалізації кожної людини. Те ж саме повною мірою стосується діяльності кадрів інтернатної освіти. Для виконання цього завдання і необхідна нова модель їх підготовки. Традиційної вузівської загальнопедагогічної підготовки спеціалістів для ефективної роботи з дітьми у системі інтернатної освіти може виявитися недостатньо. Хоча на цей час підготовкою педагогів для системи спеціальної освіти займається Інститут корекційної педагогіки та психології НПУ ім. М.П. Драгоманова, ситуація із кадровим забезпеченням закладів інтернатної освіти залишається гострою. Для її вирішення потрібні спеціально підготовані вчителі початкових класів, а також дефектологи, психологи, логопеди. На цей час у спеціальних загальноосвітніх закладах близько 60% педагогів мають вищу дефектологічну освіту. Водночас у більшості педагогів загальноосвітніх навчальних закладів, в яких є спеціальні класи з впровадженням інтегрованого навчання, відсутня спеціальна психолого-педагогічна підготовка, відсутня мотивація до роботи з даною категорією дітей, наявні страх, розпач, бажання уникнення такої роботи. За даними досліджень, 65% учителів, які є слухачами курсів підвищення кваліфікації, не володіють методами роботи з дітьми, що мають особливі освітні потреби, 23% учителів не знайомі зі спеціальними програмами, не знають психологічних особливостей дітей зазначеної категорії [13].

Для подолання зазначених проблем однією з головних ланок реформи освіти в суспільстві має бути модернізація процесу перепідготовки педагогічних кадрів. В. Ковальчук слушно зазначає, що модернізація професійної підготовки сучасного вчителя зумовлена дією взаємопов'язаних зовнішніх та внутрішніх чинників, має особистісно зорієнтований характер й може бути ефективною при урахуванні альтернативності, безперервності, наступності, різноманітності форм і методів навчання [14, с.2].

Список використаних джерел

1. Слюсаренко В.Г. Соціально-педагогічні функції установ інтернатного і напівінтернатного типу і умови їх реалізації в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В.Г.Слюсаренко. – К., 1997. – 48с.
2. Возна Ю.В. Наукові засади професійної співпраці соціального педагога з сучасними дітьми громадянськими об'єднаннями / Ю.В.Возна // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2008. – № 3. – С.8-13.
3. Загрева В.Я. Правове виховання старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл-інтернатів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «теорія та методика виховання» / В.Я. Загрева. – К., 2002. – 20 с.
4. Черноусова Н.М. Формування самоврядувальних дій старшокласників спеціальної школи-інтернату / Н.М.Черноусова // Вісник Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького. – 2007. – Педагогічні науки. – № 119. – С. 144-149.

5. Головка І.М. Основні напрями і форми діяльності учнівського самоуправління в загальноосвітній школі-інтернаті / І.М.Головка // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. – 2006. – Педагогічні науки. – № 4. – С. 88-93.

6. Поліщук В.А. Сфери професійної діяльності та функції соціального педагога / В.А.Поліщук // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2007. – № 3. – С. 79-87.

7. Рассказова О.І. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи з сім'ями, що виховують хвору дитину / О.І.Рассказова // Збірник наукових праць кафедри педагогіки Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2008. – Т. 20. – С. 135-142.

8. Шароватова О.П. Підготовка керівників: історія та сучасність / О.П.Шароватова // Збірник наукових праць кафедри педагогіки Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2006. – Т. 17. – С. 426-435.

9. Даниленко М.В. Залучення студентів педагогічного ВУЗу до духовних загальнолюдських цінностей / М.В.Даниленко, І.Г.Мельниченко // Розвиток особистості в полікультурному освітньому просторі. Збірка матеріалів Міжнародного конгресу – IV Слов'янські педагогічні читання. – Черкаси: Вид-во Харківського ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2005. – С.151-153.

10. Поліщук В.А. Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В.А.Поліщук. – Тернопіль, 2007. – 36с.

11. Галус О.М. Моделювання структури педагогічного управління адаптацією майбутніх учителів у системі ступеневої освіти [Електронний ресурс] / О.М. Галус. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/peddysk/2008_05/galus.pdf.

12. Галус О.М. Організаційно-педагогічна діяльність ВНЗ з адаптації майбутніх учителів: управлінський аспект / О.М. Галус. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/peddysk/2007_04/halus.pdf.

13. Петушкова Л.А. Проблеми підготовки вчителів до роботи з дітьми, що мають особливі освітні потреби, в системі післядипломної освіти [Електронний ресурс] / Л.А.Петушкова. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2007-1/07plasp.htm>.

14. Ковальчук В.Ю. Модернізація професійної та світоглядно-методологічної підготовки сучасного вчителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В.Ю.Ковальчук. – К., 2006. – 41с.

Покась В.П. Проблема подготовки кадров для работы в системе интернатного образования

Анализируются основные требования к педагогическим кадрам, которые работают в системе интернатного образования, а также специфика их подготовки в педагогических университетах.

Ключевые слова: образование, человек, дети с особенными требованиями, интернатное образование, воспитание, культура, педагог-воспитатель.

Pokas, V.P. Challenges of preparation the staff to work in the system of boarding school education

Analysis of main requirements for pedagogical staff working in the system of boarding school education and also specificity of their preparation at pedagogical universities.

Key words: education, human being, children with special needs, boarding school education, education, culture, schoolmaster.

Методичний супровід освітнянської діяльності: українсько-польський досвід

Україна відома своїми методичними здобутками у сфері освіти, які можуть бути корисними для польської системи навчально-виховної роботи.

Ключові слова: освіта, реформа освіти, освітні інновації, трансформація освіти.

Одним із важливих напрямів і пріоритетів освітнянських інновацій, які впроваджуються в нашій системі освіти в останнє десятиліття, і що важливо – з необхідністю продовжуватимуться, є організаційна трансформація системи освіти. Необхідність входження в європейський інтелектуальний і культурний простір просто змушує наших освітян, чиновників від освіти і політиків впроваджувати випереджальні темпи реформи організації освітнянської сфери. Ця реформа повинна принести загальнодоступність освітніх послуг, розширити мобільність тих, хто навчається, і тих, хто навчає, демократизувати відносини між управлінськими і навчально-виховними елементами загальної освітнянської громади. Окрім того, в національній доктрині розвитку освіти в ХХІ століття визначено завдання «істотно зміцнити навчально-матеріальну базу, здійснити комп'ютеризацію навчальних закладів, упровадити інформаційні технології, забезпечити ефективну підготовку та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, запровадити нові економічні та управлінські механізми розвитку освіти» [10,с.13]. В Польщі щодо організаційного розвитку системи освіти, до речі, висуваються дуже схожі вимоги, зокрема в структурному плані польська громадськість вимагає від освітнянської системи «демократизації, тобто забезпечення загальної й доступної освіти для всіх прошарків населення, не дивлячись на походження, місце проживання й суспільно-економічний статус, вільний перехід на вищий щабель навчання. Це передбачає законодавче закріплення рівності в освіті, можливість постійного розширення й поглиблення своїх загальних і професійних кваліфікацій, формування вмінь використання сучасних інформаційних технологій» [16,с.50]. Спільні завдання роблять цю сферу інноваційної і реформаційної співпраці важливою і актуальною як для українських, так і для польських освітян.

Дуже важливим і складним інноваційним завданням в реформування існуючої сьогодні організаційної основи системи освіти в Україні є трансформація принципів організації, які залишилися нам у спадок від радянської системи. При чому, необхідно не просто відкинути попередні принципи, всіляко їх критикуючи, але й зберегти найкраще, що відзначало радянську освітню організаційну систему від інших світових систем освіти. В сучасних інноваційних процесах обов'язково повинна враховуватися і зберігатися висока внутрішня організація освіти (цілісність і спадкоємність системи), водночас переводячи її в національну і європейську специфіку, адже сьогодні науковці, вивчаючи різні аспекти розвитку національної системи освіти, виокремлюють низку причин, які потребують всебічного врахування при визначенні змісту освітніх реформ. «Однією з вагомих причин є те, що успадкована від Радянського Союзу система освіти виявилася неефективною навіть у контексті центрального планування. І хоча забезпечення освіти було переважно монополією держави, остання фінансувала цю галузь нераціонально, недостатньо координовано й узгоджено. Програми професійної підготовки були вузько-спеціалізованими, обмежені ресурси часто розпорошувалися, витрачалися на дублювання навчальних закладів, факультетів, відділень, спеціальностей. Кожне міністерство, відомство і навіть окремі підприємства прагнули мати свої навчальні заклади. Внаслідок цього відбувалося постійне зростання професійних